



Handelsnormer för frukt och grönsaker

Foto:

Serguei Malanitchev, UNECE s. 18

Kristina Mattsson s. 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

Per G. Norén s. 7

Sofie Persson s. 4, 6, 15

Stock.xchng omslag. s. 22, 23

Jordbruksverket, april 2014

Bakgrund

Normernas funktion

Sedan den 1 januari 1995 ska frukt och grönsaker som säljs i Sverige följa EU:s regler om kvalitet och märkning. Kraven har sålunda funnits under många år och är idag väl kända inom branschen och av många konsumenter.

Handelsnormerna är idag basen för många köpekontrakt inom sektorn. Genom att referera till deras standardiserade produktbeskrivning behöver köpare och säljare i varje enskilt fall inte specificera exakt hur produkterna ska se ut. Normerna skapar också jämförbarhet. En köpare i handelsledet kan t.ex. jämföra priset på tomater av klass I från två olika köpare och veta att de i stort sett är jämförbara.

För en konsument är situationen lite annorlunda eftersom konsumenten oftast själv har möjlighet att gå in i en butik, titta på varan och bedöma om den är värd det pris som begärs. Märkningen underlättar för kunden att jämföra priset på motsvarande vara i olika butiker.

Normernas historia

Handelsnormer har funnits sedan det blev möjligt att skicka varor över stora avstånd och skapades först i USA och på 20-talet även i Europa. Normerna underlättade handeln för köpare som inte hade möjlighet att själva inspektera varorna innan köpet. En annan anledning var att odlare började gå samman i grupper och behövde gemensamma sorteringsregler för att kunna erbjuda ett enhetligt utbud.

Kommittén för jordbruksfrågor i FN:s ekonomiska kommission för Europa (FN/ECE) skapade 1949 en arbetsgrupp för standardisering av livsmedel med kort hållbarhet, dit frukt



Normerna skapades som en produktbeskrivning för att underlätta handeln men också för att producentorganisationerna skulle kunna erbjuda ett enhetligt utbud.



Konsumenten kan själv bedöma produkterna före köpet.

Kontroller görs i alla saluföringsled, men med tyngdpunkt på grossistledet.



och grönsaker hör. Trots namnet medverkar representanter från världens alla hörn i gruppens arbete på lika villkor och t.ex. USA, Nya Zeeland, Sydafrika, Kenya och Israel som alla är viktiga producentländer deltar i arbetet. Det internationella arbetet med handelsnormer har ända sedan 1949 utgått från denna arbetsgrupp. De normer som EU antagit är identiska med FN:s normer vilket är nödvändigt för att inte skapa problem för handeln utanför EU. Det är viktigt att notera att tillämpningen av FN/ECE:s normer är frivillig.

I Sverige kom normeringsarbetet igång i Trädgårdsnärings Standardiseringskommitté i slutet av 1940-talet. Arbetet övertogs 1959 av Trädgårdshallen i Helsingborg och i mitten av 1960-talet av Svenska Frukthämjandet respektive Svenska Grönsaksfrämjandet. Tillämpningen av reglerna byggde då på en frivillig överenskommelse mellan handeln och de svenska odlarna.

Ända sedan 1962 när EU:s jordbrukspolitik trädde ikraft ingår handelsnormer för frukt och grönsaker i EU:s regelverk och samtidigt blev tillämpningen av dessa normer obligatorisk. Myndigheterna i medlemsländerna är sedan dess ålagda att kontrollera att produkter som säljs på EU:s marknad, EU-produkter och importerade produkter, överensstämmer med handelsnormerna.

Normerna idag

Vid Sveriges EU-inträde 1995 övertog Jordbruksverket ansvaret för handelsnormerna och fick också ansvaret för de kontroller som görs. Jordbruksverkets växtkontrollenhet genomför kontroller i alla handelsled, dvs. hos odlare, grossister och i butiker samt i samband med import från länder utanför EU. Växtkontrollenheten har kontor i Helsingborg, Stockholm och Göteborg. Enheten för handel och marknad på Jordbruksverket i Jönköping arbetar med regelverket vilket inkluderar diskussioner om själva normerna.



Vid Jordbruksverkets kontor i Helsingborg kontrolleras den största delen av de produkter som importeras från länder utanför EU.

Regelverket

EU:s regelverk för handelsnormer och kvalitetskontroll finns i artikel 76 i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 1308/2013 samt i Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 543/2011, ändrad genom Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 594/2013.

För *tio produkter* finns produktspecifika handelsnormer med:

- Minimikrav
- Mognadskrav
- Klassificering i Klass Extra (för vissa produkter), Klass I och Klass II.
- Storlekssortering
- Toleranser
- Märkning och presentation

Dessa 10 produkter svarar för cirka 75 % av det värde av frukt och grönsaker som saluförs inom EU.

Dessutom finns en produktspecifik handelsnorm för bananer (gröna) som finns i Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1333/2011.

För *övriga frukter och grönsaker* har EU ett krav på att produkterna ska vara sunda, av god och marknadsmässig kvalitet, märkta med ursprungsland samt märkta med packarens och/eller avsändarens namn och adress. Dessa krav finns beskrivna och kallas då "Allmän handelsnorm" (se sidan 20).

Produkter med produktspecifika normer

De produkter som omfattas av EU:s produktspecifika normer är:

- Bordsdruvor
- Citrusfrukter (apelsin, citron och småcitrus)
- Sallat (huvud-, isberg-, frisé-, och escarolesallat)
- Jordgubbar
- Kiwifrukt
- Paprika
- Persikor och nektariner
- Päron
- Tomater
- Äpplen
- Bananer (gröna)

För dessa produkter finns följande krav och toleranser:

Minimikrav

Minimikrav är krav som alltid ska vara uppfyllda för att produkterna ska få säljas. I dessa krav ingår för de flesta produkter krav på att de ska vara:

- hela
- friska, dvs. de får inte vara angripna av röta eller ha annan kvalitetsförsämring som gör dem olämpliga för konsumtion



Normen för bananer avser bara gröna bananer.



Produkter angripna av mögel eller röta får inte säljas.

Tre kvalitetsklasser finns

- Klass Extra (vissa produkter)
- Klass I
- Klass II



Storleksortering innebär att det finns krav på att skillnaden mellan största och minsta frukt i en låda eller förpackning inte får vara för stor.

- rena
- praktiskt taget fria från skadedjur
- fria från skador på köttet orsakade av skadedjur
- fria från onormal yttre fuktighet
- fria från främmande lukt och smak
- ha sådan utveckling och mognad att de tål transport och hantering och är i tillfredställande skick vid ankomsten till bestämmelseorten

Mognadskrav

För vissa produkter finns fastställda mognadskrav, vilka dessa är framgår av normen för respektive produkt.

Klassificering

Produkterna klassificeras i klass II, klass I och för vissa produkter även klass Extra, med stigande krav på kvalitet och utseende. Medan en produkt i klass Extra ska vara en i det närmaste perfekt frukt eller grönsak får en produkt i klass II ha en hel del olika fel förutsatt att den behåller sina väsentligaste egenskaper i fråga om kvalitet, hållbarhet och presentation.

Storleksortering

Vissa produkter ska också storlekssorteras. För dessa produkter finns även en minimistorlek angiven. Vilka kraven är framgår av normen för respektive produkt.

Toleranser

Minimikraven, dvs. att en produkt är hel, ren samt fri från skadedjur och röta m.m., ska alltid vara uppfyllda. Den tolerans för avvikelser som man använder för produkter angripna av röta är därför låg, 0 % i Klass Extra, 1 % i Klass I och 2 % i Klass II. Undantaget är jordgubbar där toleransen för röta i klass I ligger på 2 %.



Vissa produkter storlekssorteras.



Storlekskravet för jordgubbar är i verkligheten inget större problem...

När det gäller krav som ställs i kvalitetsklassificeringen tolereras en avvikelser, i antal eller vikt av produkterna, på 5 % i klass Extra och 10 % i Klass I och Klass II. Dessa produkter får då avvika från kraven i kvalitetsklassen men ska uppfylla kraven i den lägre kvalitetsklassen. För Klass II avser toleransen på 10 %, i antal eller vikt, produkter som varken uppfyller kraven för klassen eller minimikraven.

Det bör observeras att avvikelser från kraven i kvalitetsklassificeringen inkluderar de avvikelser från minimikraven som beskrivs i avsnittets första stycke. Den totala toleransen för avvikelser från minimikrav och krav i kvalitetsklassificeringen är sålunda 5 % i Klass Extra och 10 % i Klass I och Klass II.

För de flesta storlekssorterade produkter tillåts dessutom att 10 % av produkterna, i antal eller i vikt, avviker från den storlek som anges på förpackningen. De avvikande produkternas storlek ska då ligga inom det storleksintervall som ligger närmast över eller under det som angetts på förpackningen.

Märkning

Krav på märkning av produkterna finns för att såväl de som handlar med produkterna som konsumenterna ska kunna se varifrån de kommer och vem avsändaren är.

Följande information ska finnas på emballage och förpackningar (se vidare avsnitt "Vilka produkter/förpackningar ska märkas" på sidan 11):

Produkt (om lådans innehåll inte är synligt från utsidan)

Om lådans eller förpackningens innehåll inte är synligt från utsidan ska den vara märkt med vilken produkt den innehåller. Man bör tänka på att när lådor staplas ovanpå varandra

Kvalitetstoleranser

Klass Extra	5 %
Klass I	10 %
Klass II	10 %

Varav avvikelser från minimikraven

Klass Extra	0 %
Klass I	1 %
Klass II	2 %

Storlekstoleranser

Klass Extra	10 %
Klass I	10 %
Klass II	10 %



Korrekt märkning av emballage.

på en pall blir ofta lådans innehåll inte synligt från utsidan, även om den enskilda lådan inte är täckt med ett lock.

Packare/avsändare

Märkningen är till för att en ansvarig avsändare ska kunna kontaktas om det är något fel på produkten. Med packare avses den person eller det företag som packar produkterna. Avsändare avser den person eller det företag som kommersiellt skickar och tar ansvar för produkternas transport. Som packare/avsändare får *inte* anges ett företag som *endast* saluför produkterna.

Detta ska ingå i märkning med avsändare:

- Namn (eller firmanamn)
- Fysisk adress (stad, postnummer)
- Land (om det är ett annat land än ursprungslandet)



Det är INTE tillräckligt att skriva:

- Namn och telefonnummer
- Namn och en webbadress



Packaren/avsändaren får emellertid ersättas av en kod som identifierar packaren och/eller avsändaren och som utfärdats av en officiellt godkänd myndighet. Sverige har inget sådant register och därmed används inga officiellt godkända koder för svenska företag. De förekommer dock på produkter från vissa andra länder.

Om kod används ska det före koden stå: "Packare och/eller avsändare:"



Alla lådor/emballage ska märkas läsligt och synligt.



Vid försäljning i lösvikt ska en skylt tydligt ange produkt, klass och ursprung. För bl.a. äpplen ska även sorten anges.

Ursprung

Med ursprungsland avses det land där produkterna odlats. Ursprungslandets fullständiga eller vanligaste namn ska anges. För produkter med ursprung i ett EU-land ska namnet anges på ursprungslandets språk eller ett annat språk som kan förstås av konsumenterna i mottagarlandet. För andra produkter ska namnet anges på ett språk som kan förstås av konsumenterna i mottagarlandet.

Klass

För att de som handlar med produkterna och konsumenterna ska veta vilken klass en låda eller förpackning med frukt eller grönsaker innehåller och därigenom vilka krav man kan ställa på produkterna, ska lådor och förpackningar vara märkta med klass (klass Extra, Klass I eller Klass II).

Sort/handelstyp

För vissa produkter ska handelstyp eller sort anges. Sort ska bl.a. anges för äpplen och päron.

Storlek

För de produkter som storlekssorterats ska storlekklassen finnas angiven.

Information om märkningskrav

En specifiering av vilken information som lådor och förpackningar ska vara märkta med finns i kvalitetsnormen för respektive produkt. Dessa normer återfinns på Jordbruksverkets hemsida. En sammanställning av krav på märkning med sort och storlekssortering för de produkter som omfattas av EU:s produktspecifika handelsnormer finns sist i denna broschyr.

Följande information ska finnas på emballage och förpackningar:

Alla produkter som omfattas av en specifik norm (se bilaga 2)

- Avsändare och/eller packare
- Klass
- Ursprungsland

Vissa produkter (se bilaga 2)

- Storlek
- Sort eller handelstyp

Exempel på korrekt märkning av emballage:

Päron Klass I
 Storlek 65–70 mm
 Conference
 Fraktbolaget
 Storgatan 1
 918 11 Grostad
 Sverige

Produkter som inte har produktspecifika normer

Den allmänna handelsnormen

För produkter som i EU:s regelverk inte har en egen produktspecifik norm ställs kravet att de ska vara av:

- sund kvalitet
- god kvalitet
- marknadsmässig kvalitet samt
- försedda med uppgift om ursprungsland
- försedda med packarens och/eller avsändarens namn och adress

Detta gäller alla produkter som säljs inom EU, importerade och med ursprung i EU.

En precisering har gjorts av vad detta ska innebära och dessa regler benämns "Allmän handelsnorm". EU:s allmänna handelsnorm återfinns som bilaga I till den här broschyren.

Alla frukter och grönsaker som säljs i EU och som inte omfattas av en av EU:s produktspecifika normer ska uppfylla kraven i den allmänna handelsnormen.

FN/ECE:s normer

Regelverket föreskriver att om innehavaren kan visa att produkterna överensstämmer med en tillämplig norm antagen av Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (FN/ECE), ska produkten anses överensstämma med den allmänna handelsnormen ((EU) nr 543/2011 artikel 3 (1)).

Det innebär att man har möjlighet att välja att använda FN/ECE:s handelsnormer istället för den allmänna normen. De är identiska med dem som EU tillämpat men FN/ECE har normer för många fler produkter än EU har haft. En länk till FN/ECE:s handelsnormer finns på Jordbruksverkets hemsida.



Gurka omfattas av EU:s allmänna handelsnorm och behöver därför bara märkas med ursprung vid skyltning i butik.

Handelsnormerna utgör i många fall grunden för köpekontrakt. När det finns två möjligheter i form av en allmän norm och FN/ECE:s produktspecifika normer, är det viktigt att klargöra mellan köpare och säljare vilka krav som ska gälla.

Vilka produkter/förpackningar ska märkas?

Ytteremballage

Alla lådor/emballage ska märkas läsligt och synligt med outplånlig text på någon av förpackningens sidor. Produkter som saluförs i nätsäckar eller liknande ”mjuka” förpackningar ska ha en etikett som är stadigt fäst vid förpackningen. Det är inte tillräckligt att t.ex. i en nätsäck med vitkål lägga i en lös lapp med informationen som efterfrågas.

Om lådan innehåller märkta färdigförpackningar behöver inte ytteremballaget märkas. Men, när dessa står på pall ska ett tydligt anslag med märkning finnas på två av pallens sidor.

Varor i bulk

Produkter som i led som föregår butiksledet saluförs i bulk ska åtföljas av ett dokument som innehåller den information som krävs enligt normerna, dvs. samma information som anmars skulle ha funnits på lådorna.

Detaljhandelsförpackningar

En detaljhandelsförpackning kan vara:

- en färdigförpackning, vilket är en förpackning vars innehåll inte kan ändras utan att bryta förpackningen (se vidare Livsmedelsverkets föreskrifter LIVFS 2004:27, 4 § 2).
- en styckeförpackning
- en öppen detaljhandelsförpackning.

Färdigförpackningar

Exempel på färdigförpackningar:

- Nät
- Påsar
- Plasttäckta brickor
- Inplastade tråg
- Tråg inneslutna i nät

Färdigförpackningar ska märkas med all information som krävs i avsnitt ”Märkning” på sidan 7 om de omfattas av en produktspecifik norm. Om produkterna omfattas av den allmänna handelsnormen ska förpackningarna märkas med ursprungsland och packare och/eller avsändare.

Alla färdigförpackningar ska dessutom ha nettovikten angiven.



Tillslutna nät och tråg inneslutna i nät är exempel på färdigförpackningar som ska vara märkta.

På färdigförpackningar får förpackarens eller avsändarens namn ersättas med texten "Packad för" och namn och adressuppgifter på säljaren. Det krävs då att säljaren är etablerad i EU och på etiketten ska det finnas en kod som identifierar packaren och/eller avsändaren. Säljaren måste vid anmodan kunna lämna information om denna kod.

Alla färdigförpackningar ska dessutom vara märkta som andra färdigförpackade livsmedel enligt Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2004:27). Ursprungslandet behöver dock inte anges på svenska utan ska följa avsnittet "Ursprung" på sidan 9.

Styckeförpackningar och öppna detaljhandelsförpackningar

Följande är inte färdigförpackningar:

- Styckeförpackade produkter t.ex.
 - gurka i plastfilm
 - enskilda sallatshuvuden i en plastpåse
 - krukodlade örter i plaststrut
- Öppna detaljhandelsförpackningar t.ex.:
 - bärnallar (öppna papperstråg med t.ex. jordgubbar)
 - öppna tråg (med t.ex. druvor eller kiwifrukt)
 - produkter i en öppen plastpåse (t.ex. vindruvor)

Öppna tråg med jordgubbar eller vindruvor behöver sålunda inte vara märkta. Om tråget innesluts i plast eller ett nät är det inte längre öppet och ska då vara märkt. Styckeförpackade produkter, t.ex. produkter som förpackats individuellt i en plastfilm, eller enskilda sallatshuvuden i en plastpåse, anses inte vara färdigförpackade och kräver därför inte individuell märkning. Två (eller fler) produkter i en påse är inte en styckeförpackning.



Förpackningar med produkter i bitar och konsumtionsfärdiga eller köksfärdiga produkter

Handelsnormerna för färska frukter och grönsaker omfattar bara hela produkter. Produkter som skurits i bitar omfattas inte av dessa normer utan av Livsmedelsverkets märkningsföreskrifter. Produkter som har genomgått ansning eller klippning för att bli konsumtionsfärdiga eller köksfärdiga, t.ex. bönor med ändarna avskurna, omfattas inte av handelsnormerna utan av regelverket för produkter skurna i bitar.

Livsmedelsverkets märkningsföreskrifter kan erhållas från Livsmedelsverkets kundtjänst eller laddas ner från www.livsmedelsverket.se. Observera att när produkter som skurits i bitar säljs i färdigförpackningar måste dessa vara märkta enligt 16 § i ovanstående föreskrifter.

Blandade förpackningar

Förpackningar med blandning av olika typer av frukt och grönsaker får säljas men förpackningarna får väga maximalt 5 kilo. Följande krav finns:



Styckeförpackade produkter och öppna bärnallar behöver inte vara märkta.

- Produkterna i förpackningen ska ha en enhetlig kvalitet
- Varje produkt ska uppfylla en handelsnorm antingen en produktspecifik norm eller om en sådan EU-norm inte finns, den allmänna handelsnormen (alternativt FN/ECE:s norm för produkten)
- Förpackningen ska vara korrekt märkt
- Blandningen får inte vara utformad så att konsumenten vilseleds

Vid ursprungsmärkning av blandade förpackningar som innehåller produkter med olika ursprung kan något av följande alternativ väljas:

- varje enskilt ursprungsland anges
- ”blandning av frukt med ursprung i EU”
- ”blandning av grönsaker med ursprung i EU”
- ”blandning av frukt och grönsaker med ursprung i EU”
- ”blandning av frukt med ursprung utanför EU”
- ”blandning av grönsaker med ursprung utanför EU”
- ”blandning av frukt och grönsaker med ursprung utanför EU”
- ”blandning av frukt grönsaker med ursprung både inom och utanför EU”.

(Några ytterligare kombinationsmöjligheter finns)

Märkning och presentation i butik

Produkter som i detaljistledet exponeras i lådor får bara säljas i originalemballaget eller i omärkta returlådor, då med skyltning enligt krav som gäller vid försäljning i lösvikt. Om andra lådor skulle användas skulle märkningen på dessa lådor avse en annan vara än innehållet och ge felaktig information till konsumenterna. Det är därför inte tillåtet att i en låda fylla på med produkter av annan sort eller ett annat ursprung.

Exponering i lådor med märkningen väl synlig

När produkterna exponeras i korrekt märkta lådor som placeras så att märkningen är lätt synlig för konsumenterna krävs ingen ytterligare skyltning av produkterna.

Försäljning i lösvikt

Frukt och grönsaker kan också säljas i lösvikt. Vid försäljning i lösvikt får produkter med olika ursprung inte blandas i så kallade ”fruktberg”. Dessutom ska en tydlig skylt ange de uppgifter som krävs i normerna.

För produkter som omfattas av en av EU:s produktspecifika normer ska följande anges:

- Produktens ursprungsland
- Klass
- Sort eller handelstyp (gäller för vissa produkter, se tabellen i slutet av broschyren)



Regler för försäljning i butik omfattar även saluföring utanför butiken, vid väggkanten och på torg.



Produkter som saluförs i sitt emballage och placerats så att märkningen är väl synlig, kräver inte ytterligare skyltning.

För produkter som inte omfattas av en produktspecifik norm räcker det att ange ursprungslandet. Om man för dessa produkter anger klass måste produkterna uppfylla samtliga krav för denna klass i FN/ECE:s handelsnorm.

Det är inte för några produkter tillåtet att ange dubbla ursprung för att slippa ändra skyltningen när nya leveranser inkommer.

Svenska Äpplen
Klass I
Sort: Ingrid Marie



Äpplen
Royal Gala
Klass I
Holland/Polen



Exponering i lådor men utan att märkningen är väl synlig

Om produkterna exponeras i lådor som placerats så att märkningen inte lätt kan ses av konsumenterna ska produkterna skyltas enligt samma krav som gäller vid försäljning i lösvikt.

Observera att vid skyltning i butik krävs *inte* att man ska ange packare/avsändare eller produktens storlek på skylten!

Försäljning av färdigförpackade produkter

Vid försäljning av färdigförpackade produkter (produkter i slutna detaljhandelsförpackningar som därmed är märkta på förpackningen) krävs ingen ytterligare skyltning i butik. Om man ändå väljer att ha en skylt måste denna märkning självklart överensstämja med informationen på förpackningarna.



Om produkterna exponeras i lådor men lådans märkning inte är lätt synlig, ska produkt, klass, ursprung och eventuellt sort anges på en skylt.

Försäljning av styckeförpackade produkter och öppna tråg utan tillhörande ytteremballage

Styckeförpackade produkter och öppna tråg behöver inte vara individuellt märkta. Om de exponeras i butik utan ett ytteremballage med märkningen väl synlig för konsumenterna, gäller samma krav för skyltningen som vid försäljning i lösvikt.

Distansförsäljning

Vid distansförsäljning av frukt och grönsaker, till exempel försäljning till konsumenter via Internet, gäller handelsnormernas krav. De uppgifter som ska ingå i märkningen måste vara tillgängliga för kunden innan avtalet ingås, dvs. när beställningen görs, för att avtalet ska anses överensstämma med handelsnormerna.

Import av frukt och grönsaker från länder utanför EU

Samma krav som ställs på EU-producerade frukter och grönsaker ställs på frukter och grönsaker som importerats från länder utanför EU. Detta måste verifieras när produkterna tullklareras. Följande möjligheter för att verifiera överensstämmelsen finns:

- Varorna åtföljs av ett intyg om överensstämmelse. Detta intyg kan ha utfärdats av:
 - Jordbruksverket före tullklareringen
 - Ett annat EU-land i samband med att produkterna passerade EU:s gräns
 - Ett land utanför EU vars exportkontroll har godkänts av EU-kommissionen
- Jordbruksverket har underrättat tullen om att ett intyg har utfärdats för det aktuella partiet.
- Jordbruksverket har underrättat tullen om att verket anser att risken för fel i detta parti är lågt och att det därför utifrån den gjorda riskanalysen inte behöver kontrolleras.

Undantag från kraven

Följande undantag från kraven i såväl produktspecifika handelsnormer som den allmänna handelsnormen finns.

Följande produkter behöver inte uppfylla handelsnormerna:

- Produkter avsedda för industriell bearbetning, under förutsättning att de är tydligt märkta med uppgiften: "avsedda för bearbetning".
- Produkter avsedda att användas som foder eller någon annan form av "icke-livsmedel" förutsatt att de är tydligt märkta med uppgiften: "avsedda att användas som foder" eller en likvärdig uppgift.
- Gårdsförsäljning av egna produkter direkt till konsumenterna. Försäljningen ska då ske i direkt anslutning till



Produkter som tas in från länder utanför EU kontrolleras i samband med intullningen.

själva gården och endast avse produkter som producerats på den egna gården. Försäljning vid vägkanter anses inte som gårdsförsäljning om försäljningen inte ligger i direkt anslutning till gården.

- Produkter som genomgått ansning eller klippning för att bli ”konsumtionsfärdiga” eller ”köksfärdiga” (se även avsnittet ”Förpackningar med produkter i bitar och konsumtionsfärdiga eller köksfärdiga produkter”).
- Produkter som saluförs som ätliga groddar och som framställts genom groddning av utsäde till frukter och grönsaker enligt artikel 1.1 (i) och bilaga I, del IX till förordning (EU) nr 1308/2013.
- Produkter som i butik saluförs till konsumenterna med avsikt att produkterna ska bearbetas i hemmet (t.ex. matäpplen eller apelsiner för pressning) under förutsättning att de är tydligt märkta med uppgiften: ”Produkt avsedd för bearbetning.”
- Följande produkter är också undantagna från kravet att de ska följa den allmänna handelsnormen:

Produkt	Tullkodnummer
Vilda svampar	0709 59
Kapris	0709 90 40
Bittermandel	0802 11 10
Skalad mandel	0802 12
Skalade hasselnötter	0802 22
Skalade valnötter	0802 32
Pinjenötter	0802 90 50
Saffran	0910 20
Pistaschmandel	0802 50 00
Macadamianötter	0802 60 00
Pekannötter	0802 90 20
Andra slag av nötter	0802 90 85
Torkade mjölbananer	0803 00 90
Torkade citrusfrukter	0805
Blandningar av tropiska nötter	0813 50 31
Blandningar av andra nötter	0813 50 39

Vem är ansvarig för produkterna?

Det är alltid innehavaren (företagaren) som är ansvarig för att produkterna uppfyller de krav som finns. Det betyder att när en grossist eller butik har tagit emot produkterna övertar nästa steg i handelsledet ansvaret för att produkterna uppfyller kraven.

Mottagaren ska därför kontrollera produkterna när de ankommer och godkänna eller underkänna dem. Detta är lojligt, inte bara utifrån regelverket, eftersom varje företag vill



Jordbruksverket gör stickprovskontroller i alla saluföringsled.

kontrollera att det fått de varor som beställts och som man betalar för. Frukt och grönsakers kvalitet försämras successivt med tiden och ska en reklamation göras måste detta ske i samband med ankomsten.

Inspektörer vid Jordbruksverkets växtkontrollenhet gör stickprovskontroller på marknaden och i samband med import.

Kontroll

Inspektörer vid Jordbruksverkets växtkontrollenhet kontrollerar att kvalitets- och märkningsreglerna följs. Detta görs genom stickprovskontroller hos odlare, packare, producentorganisationer, importörer, grossister och i butiker. Kontrollerna visar i vilken mån företagens egen besiktningssverksamhet fungerar. Den verkliga besiktningen görs av företagen själva!

Kontroller görs också i samband med intullning av produkter från länder utanför EU.

Jordbruksverkets inspektörer har vid kontroll rätt att få tillträde till alla lokaler som de bedömer behövs för att kontrollen ska kunna utföras. De har också rätt att få tillgång till all dokumentation som finns som har anknytning till produkterna.

Vad händer om reglerna inte följs?

Om Jordbruksverkets inspektörer finner produkter som inte uppfyller de krav som finns uppställda, stoppas produkterna, dvs. de får inte saluföras innan felet rättats till. Inspektören skriver en rapport och innehavaren av produkterna får bestämma vilken åtgärd som han/hon vill vidta. De alternativ som kan komma ifråga är:

- Omsortering
- Märkning
- Nedklassning
- Retur till avsändaren
- Industriell bearbetning
- Användning till djurfoder (innehavaren måste vara registrerad hos Jordbruksverket)
- Destruktion

Innehavaren (företagaren) förbinder sig att utföra åtgärden och en inspektör kommer sedan på återbesök och kontrollerar att detta gjorts. Eftersom upptäckt av felaktiga varor innebär ett merarbete för Jordbruksverket tas en särskild omkontrollavgift ut.

Inspektören kan också förelägga innehavaren vid vite att utföra rättelse. Det kan också bli aktuellt med straff om man inte följer reglerna.

Information och utbildning

Information om handelsnormerna och de regler som hör till området finns på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se.

Jordbruksverket ger också kurser om handelsnormer och kvalitetskontroll för producenter, importörer, grossister och detaljister. Kurstillfällena annonseras på Jordbruksverkets hemsida under ”Kurser och seminarier”.



Jordbruksverket ger kurser om handelsnormer och kvalitetskontroll.

Avgifter och anmälan

Varje varuinnehavare som är importör, grossist, ekonomisk försäljningsförening, sorteringsanläggning eller packeri ska betala en årlig grundavgift på den del av företagets omsättning som avser färska frukter och grönsaker, oavsett om produkterna omfattas av en produktspecifik handelsnorm eller av den allmänna handelsnormen. Avgiftens nivå beaktar att 25 % av produkterna omfattas av lägre krav genom den allmänna handelsnormen.

Odlare som säljer sina produkter direkt till en butik jämförs i detta avseende med en grossist och ska därför betala grundavgiften. Däremot behöver odlare som sorterar och packar sin egen produktion, men som enbart levererar till grossist, ekonomisk försäljningsförening, lagerhållare och/eller packeri inte betala någon grundavgift.

Avgifterna regleras i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:30) om avgifter för vissa kontroller m.m.

De företag som ska betala grundavgift för kvalitetskontrollen samt producenterna ska finnas registrerade hos Jordbruksverket och det är företagens skyldighet att anmäla sig. Detta kan göras till Jordbruksverket – växtkontrollenheten i Jönköping eller till något av växtkontrollenhetens kontor i Stockholm, Göteborg eller Helsingborg.

BILAGA 1

EU:s allmänna handelsnorm

– Vad som är sund, god och marknads- mässig kvalitet

1. Minimikrav, produkterna ska vara:

- hela,
- friska, dvs. de får inte vara angripna av röta eller ha annan kvalitetsförsämring som gör dem olämpliga för konsumtion,
- rena, praktiskt taget fria från synliga främmande beståndsdelar,
- praktiskt taget fria från skadedjur,
- praktiskt taget fria från skador på köttet orsakade av skadedjur,
- fria från onormal yttre fuktighet,
- fria från främmande lukt och/eller smak.

Produkterna ska vara i ett sådant skick att de

- tål transport och hantering
- är i tillfredsställande skick vid ankomsten till bestämmelseorten

2. Minimikrav avseende mognad

Produkterna ska vara tillräckligt utvecklade, men inte överutvecklade, och frukter ska uppvisa tillfredsställande mognad, men får inte vara övermogna.

Produkterna ska ha nått ett sådant utvecklingsstadium och en sådan mognadsgrad att mognadsprocessen kan fortsätta och de kan uppnå en tillfredsställande mognadsgrad.

3. Tolerans

En tolerans av 10 procent i antal eller vikt av produkten som inte uppfyller minimikraven avseende kvalitet ska medges i varje parti. Inom denna tolerans får högst 2 procent utgöras av produkter angripna av röta.

4. Ursprungsmärkning av produkter

A. Ursprung

Ursprungslandets fullständiga namn (landets fullständiga eller vanligaste namn ska anges). För produkter med ursprung i en medlemsstat ska namnet anges på ursprungslandets språk eller ett annat språk som kan förstås av konsumenterna i mottagarlandet. För andra produkter ska namnet anges på ett språk som kan förstås av konsumenterna i mottagarlandet.

B. Identifiering

Packarens och/eller avsändarens namn och adress.


Dessa uppgifter får ersättas med följande:








- För alla förpackningar med undantag av färdigförpackningar: En kod som identifierar packaren och/eller avsändaren och som utfärdats eller godkänts av en officiell myndighet och som föregås av uppgiften "packare och/eller avsändare" eller motsvarande förkortning.
- För färdigförpackningar: Namn och adress till säljaren som är etablerad inom unionen, varvid dessa uppgifter ska föregås av uppgiften "packad för" eller likvärdig uppgift. I detta fall ska det på etiketten även finnas en kod som identifierar packaren och/eller avsändaren. Säljaren ska tillhandahålla all den information om betydelsen av denna kod som kontrollorganen anser vara nödvändig.

Bilaga 1 i Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 543/2011, ändrad genom Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 594/2013.

BILAGA 2

Sammanställning av märknings- och mognadskrav på förpackning och emballage för produkter med egen handelsnorm

Produkt	Klasser			Krav på märkning med sort	Krav på märkning med handelstyp	Krav på märkning med storlek	Fastställt mognadskrav
	Extra	I	II				
Apelsin ¹ 	x	x	x	Ja	Nej	Ja	Ja – minsta saftinnehåll, lägsta värde socker-syra och färg
Banan ² 	x	x	x	Sort eller handelstyp ska anges	Sort eller handelstyp ska anges	Ja	Nej
Bordsdruvor 	x	x	x	Ja	Nej	Nej	Ja – Brixvärde
Citron ¹ 	x	x	x	Nej	Nej	Ja	Ja – minsta saftinnehåll
Jordgubbar 	x	x	x	Nej	Nej	Nej	Nej
Kiwifrukt 	x	x	x	Nej	Nej	Ja	Ja – Brixvärde
Nektarin 	x	x	x	Nej	Ja, med fruktköttets färg, om det inte är gult	Ja, i klass Extra och klass I	Ja – Brixvärde

Produkt	Klasser			Krav på märkning med sort	Krav på märkning med handelstyp	Krav på märkning med storlek	Fastställt mognadskrav
	Extra	I	II				
Paprika 	x	x	x	Nej	"Het" i tillämpliga fall	Nej	Nej
Persika 	x	x	x	Nej	Ja, med frukt-köttets färg, om det inte är gult	Ja, i klass Extra och klass I	Ja – Brixvärde
Päron 	x	x	x	Ja	Nej	Ja, storlek eller antal. Antal gäller dock endast för frukt i rader och lager.	Nej
Sallat 	-	x	x	Nej	Nej	Ja, minsta vikt eller antal	Nej
Småcitrus ¹ 	x	x	x	Ja, för andra än satsumor och clementiner	Ja, "Satsumas" eller "Clementiner"	Ja	Ja – minsta saft-innehåll, lägsta värde socker-syra och färg
Tomat 	x	x	x	Nej	Ja, för körsbärs- och cocktail-tomater	Ja, i klass Extra och klass I (exklusive kvist- och körsbärs-tomater)	Nej
Äpple 	x	x	x	Ja	Nej	Ja, storlek eller antal. Antal gäller dock endast för frukt i rader och lager.	Ja – Brixvärde

1 Apelsin, citron och småcitrus omfattas av en gemensam norm för citrusfrukter

2 Normen för bananer avser endast gröna, omogna bananer

Ytterligare information

Handelsnormer för olika frukter och grönsaker kan erhållas från:

Blankettförrådet, Jordbruksverket, tfn 036-15 50 00 och Jordbruksverkets webbplats
www.jordbruksverket.se

Frågor om tillsyn och kontroll kan ställas till något av Jordbruksverkets kontor:

Helsingborg, tfn 036-15 50 00

Stockholm, tfn 036-15 50 00

Göteborg, tfn 031-84 06 30

Frågor om regelverket besvaras av Jordbruksverket i Jönköping, tfn 036-15 50 00



Jordbruksverket

551 82 Jönköping

Tfn 036-15 50 00 (vx)

E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se

www.jordbruksverket.se